

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

73. ÅRGANG

23. DESEMBER 1961

A V I N N H O L D E T :
VÅR GLEDES KILDE - BARNETS HØYTID - PÅ SPORET EFTER
«KLOSTERKLASSE» - MORRIS WEST - BLIKK PÅ TIDEN
- «INGEN HAR STØRRE KJÆRLIGHET» - LITTERATUR

NR
24

NESTE NUMMER UTKOMMER 6. JANUAR 1962

JULE OG NYTTÅRSGUDSTJENESTER

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.
Julaften: Kl. 7 — 8.30 — 9.45: Messe.
 Søndag kl. 11: Høymesse.
 Kl. 24: Midnattsmesse. Pontifikalmesse m. preken av biskop Mangers.
 1. *Juledag:* Kl. 8 — 8.30 — 9: Messe.
 Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
 Kl. 11: Levittmesse.
 Kl. 19: Andakt.
 2. *Juledag:* Kl. 8.30 — 9.45: Messe.
 Kl. 11: Høymesse.
 Ingen aftenandakt.
Nyttårsaften: Kl. 7 — 8.30: Messe.
 Søndag kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
 Kl. 11: Høymesse.
 Kl. 19: Takkegudstjeneste m. preken av biskop Mangers.
 1. *Nyttårsdag:* Kl. 8.30 — 9.45: Messe.
 Kl. 11: Høymesse.
 Kl. 17 — 19: Tilbedelse m. andakt.
 1. *Fredag:* 5. januar: kl. 19: Høymesse.
Herrns Åpenbarings fest 6. januar:
 Kl. 19 Høymesse.
 Søndag 7. januar:
 Kl. 7 — 8.30 — 9.45: Messe.
 Kl. 11: Høymesse.
 Kl. 19: Andakt.

ST. HALVARDS KIRKE, Urtegt. 29.
Julaften kl. 24: Midnattsmesse.
 1. *Juledag* kl. 9: Sangmesse.
 Kl. 11: Høymesse m. preken.
 Ingen aftenmesse.
 2. *Juledag* kl. 8.30: Stille messe.
 Kl. 11: Høymesse.
Nyttårsaften kl. 19: Aftenmesse.
 1. *Nyttårsdag* kl. 8.30: Stille messe.
 Kl. 11: Høymesse.
 Ingen aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.
Julaften (4. søndag i advent):
 Kl. 8.15 og 9: Dialogmesse.
 Kl. 10: Høymesse.
 Kl. 11.30: Dialogmesse med preken.
 Kl. 16: Barnegudstjeneste.
 Kl. 24: Midnattsgudstjeneste med preken.
 1. *Juledag* kl. 9: Dialogmesse.
 Kl. 10: Dialogmesse med preken.
 Kl. 11.30: Høymesse.
 Kl. 18: Vesper og sakramentsandakt.
 2. *Juledag:*
 Kl. 8.15, 9 og 11.30: Dialogmesse.
 Kl. 10: Høymesse (uten preken).
 Ingen aften-gudstjeneste.
Nyttårsaften (søndag 31. desember):
 Kl. 8.15 og 9: Dialogmesse.
 Kl. 10: Høymesse.
 Kl. 11.30: Dialogmesse med preken.
 Kl. 18: Vesper og sakramentsandakt.
 1. *Nyttårsdag:*
 Kl. 8.15, 9 og 10: Dialogmesse.
 Kl. 11.30: Høymesse.
 Ingen aftenandakt.

GREFSEN KAPELL, Gløds vei 23.
 1. *Juledag* kl. 6: I. messe, kl. 9: II. messe, kl. 9.30: III. messe.
 2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag* kl. 9.30: Gudstjenester som på søndagene.

MARIAKIRKEN, Nyvn. 17, Stabekk.
Julaften kl. 24: Midnattsmesse m. preken.
 1. *Juledag* kl. 8.40: Stille messe.
 Kl. 10.40: Høymesse m. preken.
 Kl. 17: Andakt.
 2. *Juledag* kl. 9.40: Stille messe.
Nyttårsaften kl. 19.40: Takkeandakt.
 1. *Nyttårsdag* kl. 8.40: Stille messe.
 Kl. 10.40: Høymesse.
 Kl. 17: Andakt.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 3. januar: Andakt i St. Josephs Kapell kl. 19.30.
 Deretter julemate i foreningslokalet.
Søndag 7. januar: Felleskommunion.

ST. OLAV

*ønsker alle sine lesere,
 annonsører og medarbeidere
 en velsignet jul!*

ST. DOMINIKUS KIRKE

OBS.: På 1. juledag og 1. nyttårsdag blir høymessen sunget kl. 11.30.

JULETREFESTER I OSLO

Fredag 12. januar: Kl. 16.30 for større barn.
Lørdag 13. januar: Kl. 16.30 for mindre barn.
Søndag 14. januar: Kl. 20 for voksne.
 Alle er velkommen. Godt program.

«MEN HVEM SIER DERE JEG ER?»

En nøkkel til evangeliene.

Til bruk i ungdomslag og studiesirkler har sr. Marie-Louise O.P. utarbeidet et bibelkurs som vil kunne fås kjøpt ved henvendelse gjennom Unge Norske Katolikkers Forbund, Akersveien 5, Oslo.

Bibelkurset koster kr. 5, og egner seg utmerket til selvstudium.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 17. DESEMBER: 3. søndag i Advent. Ep. Filipp. 4, 4—7. Ev. Johs. 1, 19—28. *Mandag, tirsdag og onsdag:* Ferieldager. *Torsdag:* Thomas, apostel. *Fredag og lørdag:* Ferieldager.

SØNDAG 24. DESEMBER: 4. søndag i Advent og JUL-AFTEN. Vigiliemessen: Ep. Rom. 1, 1—6. Ev. Matt. 1, 18, 21. *Mandag:* 1. JULEDAG. I. messe: Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 1—14. II. messe: Ep. Tit. 3, 4—7. Ev. Luk. 2, 15—20. III. messe: Ep. Hebr. 1, 1—12. Ev. Johs. 1, 1—14.

2. JULEDAG (*tirsdag*): Stefan, Kirkens første martyr.
 3. JULEDAG (*onsdag*): Johannes, apost. og evang. *Torsdag:* De uskyldige barn, martyrer. *Fredag og lørdag:* Oktavdager i julen.

SØNDAG 31. DESEMBER: Søndag mellom jul og nyttår. Ep. Gal. 4, 1—7. Ev. Luk. 2, 33—40.

— Kommunikanter i midnattsmessen må være fastende 3 timer i forveien, fra fast føde og alkoholiske drikker.

VÅR FRUE VILLAS KAPELL, Montebello.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse. Deretter II. Julemesse
 1. *Juledag* kl. 9: Høymesse m. preken.
 Kl. 16.45: Aftenandakt.
 2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag:*
 Kl. 8.30: Høymesse.

LUNDEN KOSTER.

Julaften kl. 22.05: Matutin. Kl. 24: Midnattsmesse og Laudes.
 1. *Juledag* kl. 7.50: II. messe, kl. 9: Høymesse. Kl. 17.45: Vesper. Kl. 20: Kompletorium.
 2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag:*
 Kl. 9: Høymesse. Kl. 17.45: Vesper.
 Kl. 20: Kompletorium.

Er De oppmerksom på at Deres innbo i dag koster 3 ganger så meget som i 1940.

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00
 OSLO

FYRINGSOLJE

brukes av

- St. Olavs kirke
- Bispegården
- St. Josephs Institutt
- Vor Frue Hosp. Nerveavd.
- St. Dominikus kirke
- Lunden Kloster
- St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem
- Sta. Katarinahjemmet
- St. Franciskus Kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Pauls Kirke
- Vår Frue Kirke
- Marias Minde
- St. Franciskusøstrenes Moderhus
- Øyenklinikken
- St. Josephs Hosp., Drammen
- St. Torfinns Klinik, Hamar
- St. Elisabeth Inst.
- St. Mikael's Kirke
- St. Mikael's Prestegård
- St. Theresia kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Magnus Kirke
- St. Magnus presteg.
- St. Elisabeth Hosp.
- Vår Frue Kirke
- Bispegården
- St. Olavs Kirke,
- Bispegården
- St. Olavs kirke
- St. Olavs Prestegård

Oslo
 Arendal
 Bergen
 Hammerfest
 Hønefoss
 Lillestrøm
 Tromsø
 Trondheim
 Tønsberg

Ved bestilling av olje:
 Oslo 68 34 60 - Service: 41 79 80

Juleheftet
 «KIMER
 I KLOKKER»
 er helt utsolgt.
 St. Olavs Forlag.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

VÅR GLEDES KILDE

EN JULEPREKEN FRA DET 5. ÅRHUNDRE

Høyt Elskede! Idag er vår Frelser født — la oss juble. På den dagen da Livet blir til er der ingen plass for sorgen. Heller ikke er noe menneske utelukket fra denne fest, for alle har én og samme grunn til å glede seg:

Han som er hellig fordi han nærmer seg seiersmålet.

Han som vet seg syndig fordi tilgivelsen blir ham tilbudt.

Han som er utenfor fordi selve Livet kaller på ham.

For Guds Ord, Gud, Guds evige Sønn er blitt menneske for å frelse oss mennesker fra den evige død. Og slik var det båndet, med hvilket han knyttet de to naturer til hverandre, at herligheten ikke oppslukte det menneskelige, eller det guddommelige ble forminsket gjennom nedverdigelsen. Begge substanser bevarer sin egenart og går opp i én person: Majesteten favner det ubetydelige, den Allmektige omfatter den svake, den Evige den forgjengelige.

Slik egner han seg til å virke vår helbredelse, han som er den eneste midler mellom Gud og mennesket, og som tilhører de begge verdener:

Han kan dø — ut fra sin delaktighet i vår natur.

Han kan oppstå fra de døde — ut fra sin guddom.

Var han ikke sann Gud, kunne han intet utrette for vår frelse. Men var han ikke sant menneske kunne ikke vi følge ham.

Ved Herrens fødsel synger jublende engler: Ære være Gud i det høye! Når englene i sin opphøydhet gripes av en slik glede over Miskunnhetens usigelig store verk, hvor meget mer må da ikke vi arme mennesker glede oss?

La oss da, høyt Elskede, takke Gud Fader ved hans Sønn, i den Hellige Ånd. La oss legge bort den gamle Adam og hans gjerninger. Vi har fått del i Kristi fødsel; la oss derfor gi avkall på den syndige trang. Å kristenmenneske — bli deg din verdighet bevisst! Du er blitt delaktig i Guds egen natur, du får ikke gå tilbake til den gamle synder. Kom ihu hvem som er hodet på det legeme du er blitt et lem på. Kom i hu at du er blitt utfridd fra mørkets makt, at du er blitt ført over i Guds rike og i hans lys.

Bli ikke den ondes slave igjen! Husk hvilken pris som er betalt for deg: Kristi blod — han som skal dømme deg i sannhet, han som frelste deg i miskunn.

Denne prekenen, som våre prester leser i sitt breviar hver jul, er forfattet av pave Leo den store, som ledet Kirken fra 440 til 461, og hvis Sermones hører til de største kristne tekster i oldtiden.

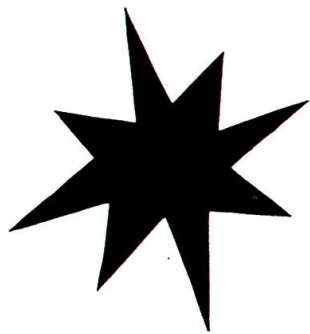

Julen fremstilt i en norsk stavkirke.
(Fra Al-taket — Historisk Museum.)

BARNETS HØYTID UNDER

FEM AV VÅRE PRESTER

Det er en av sidene ved den verdenskirken vi tilhører at vi har en internasjonal geistlighet. Bare i Norge virker prester av syv nasjonaliteter og ytterst forskjellig bakgrunn. «St. Olav» har nå til jul oppsøkt fem prester fra fem ulike europeiske land og bedt dem i få ord beskrive sin barndoms jul. Svarene bringer nye variasjoner i et velkjent mønster.

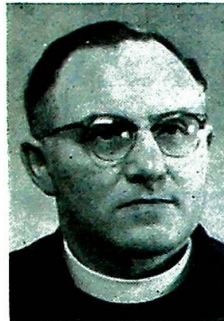
Krybben -
det egentlige
høytidominne

HOLLANDSK

Sognepresten i St. Hallvard, pater *Albert Castricum* var bygutt, og vokste opp i Haarlem. Han synes de er blitt mye flinkere hjemme i Holland til å markere adventstid og juletid nå enn dengang han var barn. Men fremdeles deler hollenderne i to noe som vi igrunden feirer under ett: Den 6. desember allerede feirer de St. Nicolas — så avgjort en barnas fest at den nok tar noe bort fra julens høytid for de mindre i familien. St. Nicolas og hans Svarteper av en tjener kom kjørende om natten over takene og steg ned gjennom pipene. Ved ildstedene i de tusen hjem sto så tresko med strå og ventet. St. Nicolas tok strået til hesten sin og la gaver og godter igjen. Så kunne det jo ikke bli gaver igjen til jul, allerede.

— Hadde dere juletre?

— Ja — men førsteplassen tilkom krybben, omgitt av levende lys. Det står for min hukommelse som det egentlige inntrykket av høytid. I det hele tatt tror jeg julekrybben taler sterkt til barnesinnet nettopp ved at den anskueliggjør og dramatiserer frelses-sannhetene. Julen var da også sterkere religiøst preget enn i Norge. Vi sang våre salmer foran krybben allerede, og så bar det til midnattsmessen, hvis en da ikke var så liten at en ble sendt til sengs. Det føltes forsmedelig. Julaften hadde enda preg av forberedelse, fest var det først etter midnatt. Da jeg var barn, var således forretningene oppe helt til kl. 22 julaften. Ellers ble der jo bakt og brasert som i Norge, og om der altså ikke var julegaver, så var der godter og pepperkaker!

Gavene kom
fra *Christkind* -

TYSK

Sognepresten i St. Olav, pastor *F. J. Fischedick* er også vokset opp i en by, i et industristrøk i bispedømmet Münster i Westfalen. Også der feiret de barnevennen St. Nicolas 6. desember. Men frem mot jul var der de fire søndager: «Jern», «kobber», «sølv» og «gull»-søndagen. Da var alle butikkene åpne også søndag, med prektige utstillinger, og barna smøg seg inn blant de voksne i julehandelens mylder. Julenissen var ukjent — gavene kom fra *Christkind*, og det var han som fikk betroelser om hva som sto øverst på ønskelisten, — via far og mor.

— Julaften?

— Ikke som her. Den var streng og ufestlig — en vigilie. Vi fikk fisk til middag og gikk tidlig til sengs — bare far og mor var oppe for de siste forberedelser. Midnattsmessen var ukjent i min barndom — vi ble vekket til tidlig, tidlig fromesse. Alle gikk til skrifte og kommunion. Familien fordelte seg på morgenmessene fra kl. 5 av, og alt etter som de kom hjem, måtte de holde seg på kjøkkenet eller i et annet rom til alle var samlet. Når så far kom, låste han høytidelig opp døren til stuen, lukket den bak seg og låste den innenfra. Når han hadde tent alle lysene på juletreet, fikk vi komme inn til festlig frokostbord, hvor hver fant sine julegaver på sin plass. Men først måtte vi slå ring rundt treet og synge en julesalme, etterat far hadde sagt noen ord om høytiden.

— Og juleuken?

— Som her i Norge var 1. juledag også hos oss en hjemmets dag og 2. dag visittdag. Ved Epifami gikk vi «Sternsingen», dvs. at vi forkledt som de hellige tre konger med pappkroner og stjerner gikk rundt i gatene og sang en julesalme under vinduene. Da kom der gjerne litt godter ut til oss. Så var der besteforeldrene — dem var vi blitt sendt til i god tid før jul med en liten hestesko av sukkertøy — forat de kunne ha noe å motta *Christkind's* gaver til oss i! Men for oss var kirkehøytiden det sentrale — vi bodde fem minutter fra sognekirken, og dens høytider var vevd inn i hele vårt familieliv og livsmønstre. Alle mine minner fra barndommen er oppblandet med kirkefestene — det var kirkeåret som markerte rytmen i det som skjedde av alvor og glede.

FEM HIMMELSTRØK

OM SIN BARNDOMS JUL

De forberedte
Kristi „soloppgang“ -

UNGARSK

Jesuittpateren *Kálmán Horváth* vokste opp i en liten landsby i Vest-Ungarn. På hans hjemsted var der hele adventstiden igjennom fulle kirker til morgenmessene kl. 6 — der forberedte de Kristi komme under soloppgangens symbol. Også i hjemmet var forberedelsene merkbare. Barna hadde sitt å gjøre til Jesusbarnets ankomst — brever skulle skrives og små kompliment-vers innøves, så de kunne hilse ham velkom-

men. I kjøkkenet bar det løs de tre siste dagene før jul — også her holdt de strengt på at julaften ikke var fest, men vigilie. Om aftenen fikk de enslags vinsuppe som det var tradisjon å servere da. Barna la seg tidlig og ble vekket i god tid til midnattsmessen. Når de kom hjem, ble stuen åpnet, etter å ha vært stengt hele dagen — også her var der juletre og krybbe og gaver. Men hva pater Horváth minnes best, som selv «høytids-preget» fra sin barndoms jul, det er synet av de mange små lysglimtene som beveget seg julenatten fra alle landsbyens kanter mot sognekirken, folk bar lykter, og de mange små lys fløt sammen til et stort lysende fellesskap midt i natten — et prektig bilde på de troendes samfunn samlet om Frelserens komme. Når de kom hjem fikk de en slags nøttekake som er kjær julekost i Ungarn, og skikken med at barna går i grupper fra hus til hus kjenner han også.

— Altså julebukk?

— Nei — det er unge mennesker som fører krybben med seg, og som har gitt et vink om hvor de kommer på besøk. Først banker en «tjener» på og ber om lov til å komme inn. Etter ham følger noen gutter forkledt

«Hyrdenes tilbedelse» av Georges de la Tour (ca. 1600—1652) er skapt av en kunstner som visste mer enn de fleste om lys og mørke. Derfor egnet han også sitt mesterskap til denne skildringen av det Verdens Lys som skinner i vår håpløshets natt.

som hyrder, de legger seg straks til å «sove» på gulvet. Til sist følger så de øvrige personer i jule-evangeliet. Så oppfører de sammen, på ca. 10 minutter, en enkel scene fra Bethlehemsmysteriet, med innlagte sanger som alle stemmer i.

*Skoene var
et problem -*

FRANSK

Dominikanernes prior, pater *Albert Raulin*, er pater. Sine barnesko trådte han i strøket ved Faubourg Saint Germain på venstre Seine-breidd, der barna også — ved juletider — skrev brev til Jesus-barnet om hva de ønsket seg, brev som omsorgsfulle foreldre «påtok seg å poste» — med mindre pjokken skaffet postvesenet hodebry ved selv å legge det i postkassen. Jul-aften var faste- og abstinensdag. Barna ble vekket til midnattsmessen og familien styrket seg ved hjemkomsten på en kopp varm sjokolade og kaker — *le réveillon*. Da sto både barnas og de voksnes sko i rad og rekke foran kaminen i salongen — klar til å motta gavene julemorgen. Det var ikke uten problemer — noen ganger skulle svært små sko romme svære gaver — uten mulighet for disputt om i hvilke «undersåtter» de hørte hjemme.

—Juletre?

— Var ikke vanlig hos oss. Det var krybben som symboliserte julen hjemme og aftenbønnen fant sted foran den. Bestemor hadde et lite juletre for sine gaver — dette med kaminen gjaldt jo bare selve jule-natten.

— Hva er julemat i Frankrike?

— Hos oss var julemiddagen tradisjonelt gås, eller kalkun med kastanjer. Ellers var *la bûche* populær — det er en roulade-formet smørkake.

I juleuken var der utallige visitter, men til Hellig Tre Konger var familien alltid samlet hjemme for å spise en særlig kake med en hvit bønne skjult i deigen. Den som fikk bønnen i sin porsjon var «konge» eller «dronning» for dagen og fikk krone på hodet, og hver gang han eller hun drakk i dagens løp, ropte alle: «Le roi boit!» «La reine boit!» Kongen — eller dronningen — drikker!

*Det var dekket
til én ekstra -*

POLSK

At der i Polen er en rik folkløse omkring juletiden, det får en inntrykk av ved å tale med den fungerende

sognepresten i Fredrikstad, *A. Wysiecki*. Han er født i en småby, der hans far var skolebestyrer, og at skolebestyrerens barn var med og forberedte julespillene var en selvfølge. Forventningen i adventstiden kommer sterkt frem i de lokale gudstjenestlige skikker. I den siste adventsuken kom klokkeren til hver familie med de såkalte «oplatek» — små uinnvidde alterbrød med julekrybben som mønster.

— Og julaften?

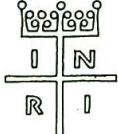
— Var full fastedag. Vi fikk bare tørt brød inntil middagen, som spistes etter at noen hadde sett den første stjernen på himmelen. Mens mor hele dagen stelte i kjøkkenet og far pyntet juletreet bak låste dører, speidet vi barn etter stjernen. På julebordet lå der i midtfeltet høy og halm, så den hvite duken og julematen, og alltid var der dekket til én mer enn familien og tjenestefolket; en gjest eller husvill som kunne dukke opp. Julemiddagen besto av 12 retter. Ikke kjøtt, men slike ting som fiskesuppe, soppesuppe, grønnsaker, forskjellige sorter fisk, som karpe og gjedde, sild tilberedt på ulike vis, grøt, egg, honning-smultringer, hveteboller med innbakte svsker, og ost.

Far ba bordbønn, leste jule-evangeliet og så ga han først mor og så oss andre «oplatek» mens vi ønsket hverandre god jul. Så sang vi en julesang — å, vi har vel vakre julesanger!

Ved åtte-ni-tiden var middagen over. Inne i stuen fant vi juletreet med gaver og godter. Tiden til midnattsmessen ble kortet med forskjellig moro. Jenter og gutter trekker halmstrå under duken på julebordet — er det langt, skal de gifte seg snart, er det vissent, nå de vente. Er det bare en kort stubb, får de aldri noen make. Pikene ble sendt ut på gårdsplassen — hørte de en hund gjø, måtte de merke seg retningen: Derfra kom ektemannen med tiden. Om julaften måtte vi ikke gråte, for da kom vi til å gråte hele året.

— Og 1. juledag?

— Var hjemmets dag. Men 2. juledag var visitt- og festdag med dans og sammenkomster. Til Hellig Tre Konger gikk sognepresten fra hjem til hjem i menigheten og velsignet dem, sammen med klokkeren og to små ministranter. I flere år var jeg en av dem. Han stilte oss spørsmål fra katekismen, og svarte vi godt, fikk vi fritt valg blant alle hans fine fargede helgenbilder!

MESSE BOKEN

MISSALE ROMANUM
latin og norsk

for alle dager i kirkeåret, med innføringer og forklaringer
og tillegg av bønner, litanier og kyriale

UTGITT AV OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Gjeteskinn — sort, blått, brunt m. gullsnitt kr. 60
Plast — sort, blått, burgunder m. farvesnitt kr. 40
Kalveskinn utsolgt.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersveien, 5, Oslo
Telf. 42 31 70

PÅ SPORET EFTER «KLOSTERLASSE»

Historikere som har gjort Norden i reformasjons-århundret til sitt speciale, visste at senest i høsten 1563 kom en ung nordmann til den gamle katolske universitetsbyen Leuven i Belgia. Der møter han jesuittene, det nye ordenssamfunnet som da bare er 13 år gammelt og overalt i Europa har tatt opp kampen mot reformasjonen i dens ulike former — først og fremst ved å fornye kristendommen, eller bedre: *de kristne*, innenfra.

Den unge nordmannen ble selv jesuitt, og er gått inn i historien som «Klosterlasse», *Laurentius Norvegus*, en dramatisk representant for de mot-reformatoriske forsøk i Norden de første årtiene etter lutherdommens innførelse. Dr. *Jobs. Duin* har i mange år og i ulike arkiver utforsket dette tildels lite kjente kapitlet av vår 1500-talls historie. Her er litt av det han har funnet.

Om enn Klosterlasse ikke lenger ansees for å være en bror til den lutherske Oslobispen Jens Nilsson og jesuittens slektsforhold således er ført tilbake fra et feilspor, så forblir likevel våre kunnskaper om den norske jesuitts slekt og ungdom fremdeles meget fattige. Han ble født i Tønsberg ca. 1538, var student i København mens Anders Pederssøn Kjøge var rektor ved universitetet (1558—1564), og dro derfra til Leuven i Belgia hvor han den 2. februar 1564 ble opptatt i jesuitterordenen: det er tingene vi vet, men da heller ikke noe mer.

For omtrent et halvt år siden gjennomgikk jeg en katalog over de arkivsaker fra universitetet i Leuven som oppbevares på det Algemeen Rijksarchief i Brussel.¹ Ifølge katalogen var flere bind av universitetsmatrikkelen blitt bevart, deriblant bindet for årene 1528—1569; det påfølgende bindet derimot, bind IV (1569—1616), var borte. Hadde *Norvegus* latt seg immatrikulere ved universitetet dernede, måtte følgelig hans navn være å finne i matrikkelen. Etter all sannsynlighet ville matrikkelen vel også oppgi datoen eller i det minste året for hans immatrikulasjon: noe som straks ville medføre en nærmere dato for hans ankomst til Leuven og for hans avreise fra København. — Det var ikke uten forventninger vi i juli reiste til Brussel.

Matrikkelbindet for årene 1528—1569 viste seg å være en protokoll som i sin tid ble ført av en embedsmann ved universitetet hvis embedstid tydeligvis ikke varte mer enn et halvt år ad gangen.²) Håndskriften skifter nemlig omtrent for hver september og for hver februar. Dessuten ville det være synd å si at de alle hadde en pen, eller i hvert fall tydelig håndskrift. Årene 1561—1563 som vi begynte med, syntes ikke å nevne vår Klosterklasse. Vi sier *syntes* på grunn av den ofte vanskelige skriften og det trettende ved å gjennomgå lange lister med navn som man undertiden bare med nød og neppe kan lese. For hvert semester er det på denne tiden omtrent åtte sider med navn. Etter hvert ble letingen imidlertid lettere, da *Laurentius* viste seg å være et forholdsvis sjeldent fornavn blant studentene; navnet *Lambertus* for eksempel forekommer atskillig oftere. Unektelig begynte stemningen å synke da også året 1560 var negativt og vi måtte begynne med 1559, dvs. annet semester i studieåret 1558/59, der til overmål en meget «vanskelig» hånd førte registeret. Skoleåret 1558/59 syntes å bli lovlig tidlig for *Norvegus'* ankomst til Leuven, siden han jo studerte i København under rektor Anders Pederssøn Kjøge, hvis rektorat ikke begynte før i 1558.

Filosofistudentene ved universitetet i Leuven bodde den gang på et av de fire universitære pensjonater, som fra gammelt av gikk under navnene: Slottet, Grisen, Liljen, Falken. En del av forelesningene foregikk til og med på disse *pedagogier*. Den enkelte student representerte like meget studentehjemmet han tilhørte som selve universitetet. Ved immatrikuleringen oppføres da også studentene fra Slottet en bloc, likeså de fra Falken, fra Liljen og fra Grisen. Det er i den sistnevnte gruppe, *Porcenses*, Klosterlasse registreres i semesteret februar—august 1559 under navnet *Laurentius Nicolai Noricus*. For å være nøyaktig må tilføyes at gruppen *Porcenses* var todelt, de rike som betalte for seg, og de fattige som studerte på et eller annet stipendium. Det er blant de siste, *Pauperes Porcenses*, vi møter den norske studenten *Laurentius Nicolai*.³)

Fra Ignatius av Loyola utgikk en impuls av hellighet, geni og reformiver som også engang har grepet norske ungdommer.

MORRIS WEST - HVEM ER HAN?

Morris West's roman «Djevelens advokat» har for talløse mennesker både her hjemme og ute i verden vært «årets bok». Den briljante skildringen av en preste-byråkrat som de siste månedene han har å leve finner en mening ved sitt liv ved å komme på sporet etter en helgen, er skrevet med alvor, hjertelag og klokskap. De færreste vet imidlertid noe videre om mennesket bak boken — den australske forfatteren Morris West. Denne artikkelen gir dem noen av trekkenene i hans portrett, og forklarer bakgrunnen for en mann som synes å kjenne Kirkens liv og kristenhjertets irrganger bedre enn de fleste, og uttrykker hva han vet med en sann kunstners myndighet.

Ved en senere anledning kommer vi i «St. Olav» tilbake til West's siste roman «Daughter of Silence», om hvilken forfatteren selv sier at «den gir den andre siden av medaljen: Mennesket isolert i sin egenkjærlighet, som tilsist innser at dets verdighet og frelse alene kan finnes i avhengigheten av andre og behovet for tilgivelse for ens villfarelser.»

Tre millioner er noe av et opplag for én enkelt bok — dertil har Hollywood kjøpt film-rettighetene til «Djevelens advokat» for en kvart million dollars. Men Morris West synes ganske uimponert av sin egen suksess. Den 45 år gamle australieren har et rikt sammensatt liv bak seg. Som ung gutt trådte han inn i en av Kirkens aktive munke-ordener, «De Kristne Brødre» som særlig befatter seg med undervisning. Men West var ikke eslet til ordenslivet. Da han var 26 og sto overfor de evige løfter, forlot han klosteret etter dyp samvittighetsnød — hans kall lå annetsteds.

FRA KLOSTERCELLE TIL STUDIO

Det var i 1942 han skulle begynne sitt nye liv «i verden», etter så lang tid i klosteret at han «knapt visste

å knytte en slipsknute», for å sitere ham selv. Han gikk inn i armeen, og ettersom han i sin orden hadde vært matematikk-lærer, ble han plasert i kontra-spionasje som kode-ekspert. Der hadde han så mye fritid at han skrev en roman ved navn «Moon in my pocket», om «en ung mann med blødende hjerte som ble skadeskutt og skuffet av klosterlivet», som han sier selv. Men den vil han i dag helst glemme. Hva han virkelig hadde på hjertet, det finner vi igjen i «Djevelens advokat»: At kristendommen ikke er døde riter, men levende brorskap og nestekjærlighet. Og i mellom tiden var Morris West blitt dikter.

Efter krigen ble Morris West reklamemann i den australske kringkastingen. Her ble han tydeligvis en slags australsk Kirkvaag og hadde voldsom suksess. Før han var 36 var han den ledende programforfatter i sitt hjem-

Studiene ved det filosofiske fakultet varte i to år, regnet fra 1. oktober til slutten av september. Forelesningene i logikk tok ni måneder, de i filosofisk fysikk åtte måneder og metafysikken fire måneder. De tre gjenværende måneder gikk til repetisjon av stoffet. Bare timene i vel-talenhet og moralfilosofi var felles for hele fakultetet, i de tidligere nevnte fag forelestes på hvert av de fire studenthjem. Fakultetet meddelte tre universitære grader: baccalaureat, licentiat og doktorat eller magistergrad (*magister in artibus*).

Ved sitt senere opphold i Stockholm nevnes Norvegus flere ganger som magister Laurentius, en tittel som etter alt å dømme ikke skriver seg fra hans teologiske studier. Uvilkårlig meldte seg nu spørsmålet om denne doktorpromosjon lot seg bekrefte og tidfeste ved de gamle universitetsprotokoller fra Leuven. — Den belgiske historiker, Reusens, som hadde det gamle universitetet i Leuven som sitt speciale, publiserte for snart hundre år siden listene over de forskjellige promosjoner ved filosofifakultetet, for hele perioden 1428—1797.⁴⁾ Blant de 153 kandidater som den 13. februar 1561 fikk sin magistergrad, oppregnes på 16. plass Laurentius Nicolai Norwegensis, P(orcensis). Neste promosjon finner sted 19. februar 1562, så vi tør slutte at Norvegus' filosofiske studier i Leuven temmelig nøyaktig gikk fra februar 1559 til februar 1561. Norvegus viste seg heller ikke å være noen dårlig student: han figurerer på listen som femte-

beste fra hele Grisen, og som nr. 16 av alle de 153 studenter fra de fire studenthjem tilsammen.

Fra og med sommersemesteret, annet semester 1561/62, har Norvegus uten tvil begynt på teologien. To år senere, 9. mars 1564, vel en måned etter Norvegus' opptagelse hos jesuittene, skriver husets rektor til generalforstanderen i Rom at Norvegus for tre år siden begynte med teologien.⁵⁾ Om Laurentius fulgte noen teologiske forelesninger alt før mars 1562 eller om rektoren kun vil si at studenten nu ville ha vært i sitt tredje år, får stå hen. — Det ser ikke ut til at Norvegus nådde frem til en akademisk grad i teologi. Sommeren 1566 er han kommet så langt, at han i grunnen kan melde seg til prøvene for baccalaureatet: det er provinsforstanderen Coster som skriver dette til ordensgeneralen i Rom.⁶⁾ Av brevet fremgår samtidig at Norvegus da allerede var presteviet. Når imidlertid prøvene for baccalaureatet igjen kommer på tale i senere brev, nevnes Norvegus ikke lenger blant kandidatene. I originalregisteret over disputasene ved det teologiske fakultet 1562—1578, tiden 1562—1567, har jeg ikke påtruffet noen Laurentius Nicolai Norvegus, mens også her fornavnet Laurentius viste seg å være forholdsvis sjeldent.⁷⁾

I følge et brev av 4. juni 1570 ble en annen norsk student, Richardus Petri, opptatt i jesuitterordenen i Leuven vel fire år tidligere. Brevskriveren er den førnevnte provinsforstander Frans Coster som da sender

land og slet natt og dag på en karriere som bare syntes å vokse. Arbeidet ble en besettelse, han var kommet sent igang og syntes han hadde mye å ta igjen.

Så kom nervesammenbruddet — den utslitte suksessforfatteren begynte plutselig en dag i sitt kontor, uten noen påviselig grunn, å gråte. Da han reiste seg for å gå hjem, fant han ut at han var delvis lammet, ute av stand til å gå ned trappen.

Han fikk et langt sykehusopphold som kom til å forvandle hans liv. For første gang så den overarbeidede mannen at hans sekretær, den unge Joy Lawford, var et menneske, og fant ut at han ville gifte seg med henne. Det ble et meget lykkelig ekteskap. Da West var helbredet, solgte han sitt store programbyrå og fant seg et hjem på landet. Nå ville han skrive.

SOLENS BARN

Først skrev han 2—3 nokså jevne underholdningsromaner som skaffet ham et rimelig utkomme. Med kone og barn la han ut på en reise som blant annet førte ham til Italia, der han slo seg ned for en tid i Sorrento. Her møtte han et menneske som gjorde et dypt inntrykk på ham: Den italienske presten *Mario Borelli*, en mann som hadde forvandlet mange menneskers liv. Borelli levde på gatene i Napolis slum, sammen med foreldreløse barn som stjal, plyndret og blant annet solgte narkotika til livets opphold. Presten ble en av dem og delte deres liv — minus lovløshetene. Først da en av hans venner blant dem var døende, røbet Borelli at han var prest. Hans *scugnizzi* («snurrebasser» — oppnavn på gateguttene i Napoli) var først ytterst mistenksomme, men han greide å få dem med til en nedlagt kirke der han opprettet et herberge for dem, et hus de kalte «Pinnsvinhuset».

West og hans hustru besøkte Borelli og ble grepet av hva han hadde utrettet for de elendige barna, og dypt forarget over et samfunn som lot dem gå for lut og kaldt vann. Ut av beundringen og forargelsen kom der en svi-

ende sint bok som også foreligger på norsk: «Solens barn». Den er skrevet med et risp i hjertet — West levde selv blant padre Borelli's *scugnizzi*, forkledt som en engelsk sjømann eftersøkt av politiet. Han måtte ta seg sammen for ikke å røbe sin forferdelse når han i underernærte ni-årige gutter fant en forbryters hardkokte uføl-

underretning om, at studenten senere ble sendt til sitt fedreland for å hente sin bror men at han hadde fått en smittsom sykdom og var død på tilbakeveien.⁸⁾ Richardus hadde begynt sin prøvetid hos jesuittene «for fire år siden, innen jeg personlig kom tilbake fra Rom», tilføyer Coster. Provinsforstanderens første brev fra Flandern til Rom er skrevet fra Tournai den 29. januar 1566. Richardus skulle derfor være kommet til Leuven senest høsten 1565. Kom han bare for å bli jesuitt og ikke for å studere? Hans navn forekommer i hvert fall ikke i universitetsmatrikkelen i tiden februar 1564 til august 1566; studentene som i denne perioden bærer navnet Richardus er enten fra England og Irland eller fra Belgia. At Richardus trådte inn hos jesuittene i Leuven kan derimot vel neppe forstås uten å bringe det i sammenheng med Laurentius Norvegus.

Innen jeg forlot riksarkivet i Brussel, fikk jeg vite at en av arkivarene, dr. philos. A. Schillings, holder på med å utgi nettopp det bindet av universitetsmatrikkelen (1523—1569), som tillot oss å tidfeste Norvegus' ankomst i Leuven. Innen utgangen av 1961 vil bindet antagelig foreligge trykt, efterat Schillings allerede ifjor publiserte bind III (1485—1526) av nevnte matrikkel.⁹⁾

Noter:

¹⁾ Henri De Vocht, *Inventaire des Archives de l'Université de Louvain, 1426—1797, aux Archives Générales du Royaume de Bruxelles. Louvain, 1927.*

²⁾ Registratur: Université de Louvain, 24 (in folio; 455 ff.).

³⁾ Fol. 355 r-v.

⁴⁾ E. H. J. Reusens, *Promotions de la faculté des arts de l'Université de Louvain, 1428—1797* (Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique, I (1864), 377 ff.; II, 222 ff., 293 ff.; III, 5 ff., 243 ff., 348 ff., 446 ff.; IV, 232 ff., 433 ff.; V, 385 ff.); listene for året 1561 finnes i IV (1867), ss. 238—245.

⁵⁾ Rom, S.J.-Generalarkiv, Germ. 145, fol. 56v.

⁶⁾ Pater Frans Coster til S.J.-Generalen, 29. juni 1566: Rom, S.J.-Generalarkiv, G. Ep. VII, fol. 298. Coster er provinsforstander 1566—1571.

⁷⁾ Brussel, Algemeen Rijksarchief, Université de Louvain, 503.

⁸⁾ Rom, S.J.-Generalarkiv, G. Ep. XI, fol. 318.

⁹⁾ A. Schillings, *Matricule de l'Université de Louvain, III. Bruxelles (Palais des Académies), 1960.*

«Den som søker en kjærlighet som beskytter sjelen mot alle sår, han må finne en annen gjenstand for sin kjærlighet enn Gud.»

(Simone Weil)

«Hvor Gud er i sannhet, der er han alltid skapende. Han vil ikke at mennesket i åndelig blotaktighet skal bade seg i beskuelsen av hans herlighet. Han vil ved å bli kjent av mennesket skape i ham et nytt menneske.»

(Søren Kierkegaard.)

somhet. Padre Borelli delte ikke lasten og forbrytelsen — Kirken tillater ikke onde gjerninger, selvom det er i det godes tjeneste. Men han måtte lukke øynene for meget — det livsnødvendige i det som han forsto som sitt kall var å vinne tillit. West skriver i «Solens barn»: «Jeg spurte ham ikke hva han bebreidet seg selv, for jeg hadde ingen rett til å vite det. Men hele mitt hjerte var på hans side. For hva han så utrettet, hvor meget godt som blomstret frem under hans hender, ville han alltid dømme seg selv for de stunder da det feilende menneske tok prestens plass. Kanskje er det den Allmektiges måte å frelse sine beste tjenere på, fra hovmodets ødeleggende synd.»

DE GJELDER KJÆRLIGHETEN

Med «Solens barn» hadde West funnet sitt tema — et dypt kristent tema. «Hvert eneste menneske» skrev han engang, «trenger å høre hjemme etsteds, trenger å elske og bli elsket». Han peker på sin egen barndom og mener at hans beslutning om å tre inn i ordenslivet kanskje hadde en bakgrunn i at hans foreldre ble separert og hans «verden» falt sammen. «Aldri», skriver han, «har der vært en tidsalder da menneskene visste seg så alene, så ensomme, så nødt til å identifisere seg med noe. Det er forklaringen på at kommunismen står for en så veldig makt i vår tid. Men ensomhet er ikke noe som oppheves gjennom politisk innsats. Mennesker kan ikke elske og bli elsket uten at det bringer deres guddommelige opprinnelse inn i bildet.»

Til en journalist som streifet hans religion i et intervju, sa han kort: «Jeg er en katolikk som søker å bære vekten av min tro med så mye verdighet som jeg kan. Jeg føler sterkt det hemmelighetsfulle og det fryktinngydende ved å tro, og hvor meget vi trenger til medfølelse. Så for øyeblikket er min tro mer av et kors enn den er trøst.»

Til en som undret seg over den fantastiske suksess «Djevelens advokat» har hatt verden over, svarte han: «Den er i hvert fall så oppriktig som jeg kunne gjøre den.»

Stoffet til denne sin hittil betydeligste bok samlet West i Rom, som Vatikan-korrespondent for «Daily Mail». Men hovedpersonen fant han i England. Blant de mange lesere som ble dypt grepet over «Solens barn», var en engelsk prest som under krigen hadde arbeidet i *Secret Service*. Han mottok som arv en stor eiendom — den solgte han og ga pengene til pater Borelli's «Pinnsvinhuset» i Napoli, hvor han selv tok opphold for å arbeide de månedene han hadde igjen å leve. Han ble modellen for Monsignore Meredith i «Djevelens advokat», og som ham var han døende av kreft.

Morris West har aldri følt det som noe problem å skrive åpent om hva han finner riktig og hva han finner galt i Kirken, og han blir forbauset når folk — som det hender — spør ham om han «fremdeles» er katolikk. «Min tro», svarer han i et intervju, «er om mulig enda dypere enn før. På tross av hva enkelte mener, er det ikke i Kirkens ånd å nekte fri tale. Hvis du først tror at hele universets sammenheng nødvendigvis fører deg til Gud, hvorfor skulle du så frykte det lys som avdekker sannheten?» Og om sitt liv som kristen sier han ord som minner om den bærende visjonen i «Djevelens advokat», der lyset fra helgenen avdekker sannheten — noen til fortvilelse, andre til fred:

«Sannhetens øyeblikk — det er når du ser deg i speilet og innser at du er en enkelting som har gjort utilgivelige ting — og må leve videre med den vissheten. Her åpner der seg tre muligheter. Du kan gå til psykiateren, tre inn

i en tåketilstand og søke unnskyldninger for alt. Du kan blåse hjernen ut på deg. Eller du kan leve med dine synder på en måte som er mennesker verdig, tilgi deg selv og be andre tilgi deg, og bie på Guds barmhjertighet — som du kanskje ikke får.

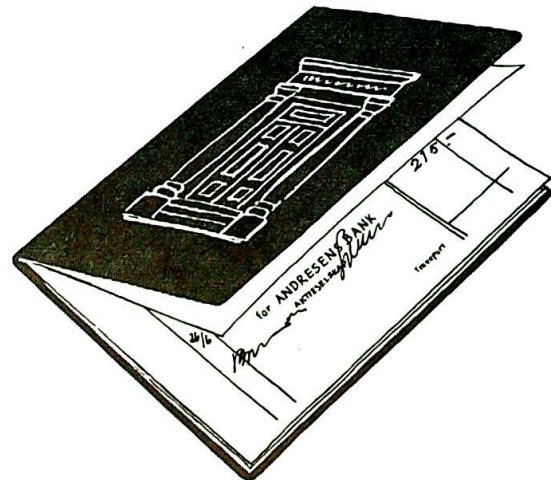
Jeg er ikke noe orakel — heller ikke er jeg prest. Jeg har dyrt fått betale det jeg vet. Det jeg har på hjertet sier jeg, ikke som en preken, men i en undersøkelse sammen med leseren, av livets og dødens store mysterier. Mennesket kommer nakent inn i livet og går nakent ut av det. Det redselsfulle ved dette kan vi bare bære i fellesskap, og jeg føler at min oppgave som forfatter er å hjelpe mennesker til å gå inn i dette fellesskap.»

VATIKANETS RADIO

sender ukentlig et norsk program — søndag kveld kl. 21.30 til 21.45 over 7280 kc/s — 41,21 meter, 9646 kc/s — 31,10 meter og over 1529 kc/s — 196 meter på mellombølge. Programmene består av nyheter fra Pavestolen og den katolske verden for øvrig. Søndag 24. desember (Julaften) til vanlig tid (21.30 — 21.45) vil der komme en norsk gjengivelse av pave Johannes XXIII's julebudskap.

Ved DÅP eller KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESENS BANK
ARTIESELSKAP
OSLO

BLIKK på TIDEN

OM TØY OG TÅLMOD

■ Vi tror oss ikke mer tålmodige med rase-diskriminasjon enn andre normalt følede mennesker, men en måtte være døv dersom en ikke av og til merket det lett hysteriske stemmeleie som debatten om problemet nå og da beveger seg i. I en midt-dagsavis har allehånde innsendere i fullt alvor og med megen begrepsforvirring rettet en anklagende pekefinger mot Norsk Speiderguttforbund fordi det prinsipielt forutsetter kristne ledere og kristen oppdragelse. På det forvrøvlede planet hvor argumentene fremføres blir dette til en diskriminasjon av blant andre — jødene.

Nå skulle en ha lov til å anta at det både hos dem som skriver og dem som trykker var mulig å skille mellom rase og tro. I Norge er speider-arbeidet teoretisk kristent — som (fremdeles teoretisk) hele vår livsform. Der er ingen ting i veien for å grunnlegge en speidertropp bygd på mosaik eller muham-medansk eller buddhistisk tro dersom behovet foreligger. Der er heller ingen innvending mot å tilpasse speiderarbeidets erfaringer til en rent ikke-religiøs oppdragelse. Der er videre selvsagt intet til hinder for at en jøde, eller en neger, eller en representant for en hvilken som helst annen rase blir leder i et kristent speiderarbeide, dersom han deler dets målsetning.

På denne bakgrunn synes vi en og annen speidersakens forsvarer viser et unødig overmål av tålmod, saktmodighet og tenksomme miner ved å love å «overveie» det tøvet som er blitt fremført. En av dagspressens lederskribenter, som ellers ikke eksellerer i den morsomme genre, traff unektelig spikeren på hodet ved å anvende de noe forvirrede argumenter mot norske speidere på en annen virkelighet: Et medlem av AUF skulle etter dette ha krav på å bli formann i Unge Høire — dersom han var kineser!

TRO OG FELLESMARKED

■ I den kristelige Bergensavisen «Dagen» (27. og 28. november) har lektor Per Myren under den mer skremmende enn egentlig saklige overskrift «Skal vi selja vår tru» gått drabelig til verks mot Norges tilslutning til Fellesmarkedet. At denne økonomiske alliansen — hva en nå ellers måtte mene om den — skulle få så drastiske følger, har vel de fleste vondt for å forestille seg. Og noen egentlig høy vurdering av nordisk luthersk kristendom innebærer det jo ikke, når lektor Myren hevder at den har kunnet holde seg fordi «vi har levd i konfesjonell isolasjon, samstundes som kyrkja vår har hatt ei privilegert stode».

Han får («Dagen» 5. desember) svar fra en trosfelle, Daniel Dvergsdal, som anlegger et både sakligere, mer optimistisk og fordomsfriere syn på saken. Det går jo nemlig an, slik som verdenssituasjonen arter seg, å synes at vår menneskelighet har farligere fiender enn den katolske utfordring, dersom nå Fellesmarkedet overhodet kommer til å få merkbare konfesjonelle følger. Dvergsdal skriver unervøst og sympatisk blant annet:

«Så ein liten merknad om den veldige framgang katolisismen har hatt i vårt hundreår, også i vårt land. Han har ikkje berre sin grunn i verdsleg makt og det pavelege dekret at alle born i «blanda» ekteskap skal oppsedast som katolikkar. Nei, framgangen kjem i ikkje liten mun av ei indre åndeleg fornying. Det har gjeve seg utslag i verdskjende kristne katolske forfattarar som Francois Mauriac eller filosofar som Gabriel Marcel. Så skal vi hugse at det er den katolske kyrkja som har teke hovudstøyten av det kommunistiske åtaket i Aust-Europa. Ho

er i desse landa ei martyrkyrkje med leiurar som ein kardinal Wyzinski i Polen. Dette har lutra den katolske kyrkja og samstundes tvinga dei katolske lærde til å setje seg grundig inn i ei rad spørsmål i samband med den gudause stat, som vi i vår skjermende isolasjonisme meir eller mindre har late gå hus forbi.

Dette vere sagt ikkje for å ynskje at vi skal kome i same situasjon, men for å peike på den åndelege utfordringa frå ein annan synsvinkel. Dessutan meiner eg at vi må verte meir fortrulege med at ein truande katolikk og ein truande protestant er brør i Kristus. Både desse kristne konfesjonane er i dag truga av ein sams fiende, materialismen, både i den dorske, sjølvnyttande og individualistiske vesterlandske form, og i den kjempande, og kollektivistiske, kommunistiske form.»

KORS I SKAP

■ Den Hellige Skrift kjenner uttrykket «å kjøpe den beileilige tid». Oversitter en den, da kan visse muligheter gå tapt for alltid. Det ser dessverre ut til at betegnelsen, ihvertfall for en overskuelig fremtid, er negativt anvendelig på forholdet mellom Statskirken og studentverdenen. Etter siste krig meldte trolig den siste sjansen seg, til å gjøre en *institusjon* ut av våre universiteters geistlige betjening, dvs. til å gjøre kristendommen til noe mer enn en «forening» for studentene. Men der ble somlet og famlet, og da «studentpresten» kom, ble han underlig hjemløs. I 1945 var blikket for den intime sammenhengen mellom vår humanisme og de kristne grunnverdier ennå skarpt hos de fleste nordmenn — de hadde sett den med egne øyne i kulturkampen mot nazismen. Den kunne blant annet funnet et naturlig uttrykk i hva vi finner i andre frie demokratier som står oss nær i kulturtype: Universitetskapeller og geistlig betjening av studentene. I stedet ble det tvedelingen i norsk lutherdom, ettertrykkelig markert ved de to private kristelige studentorganisasjonene, som fortsatt kom til å dominere bildet — «studentpresten» kom for sent til å få noen status i vårt akademiske liv. Det er et utfall som både kristelig og kulturelt har mer virkelig vidtrekkende konsekvenser enn mange kanskje vil innrømme. Og det røber en urovekkende mangel på apostolisk energi og initiativ.

Blant annet kaster det lys over en melding i den kristelige avisen «Vårt Land» (23. november), der det heter at «i 1970 vil sannsynligvis ca. 10 000 studenter ha sin daglige gang i universitetsbyen på Blindern. Det er intet mindre enn en skandale at man ikke har funnet plass til et skikkelig kapell og høvelige møtelokaler for de kristelige studentorganisasjoner.» Det fremgår videre at «man» — dvs. bygge- og universitetsmyndigheter — nok har lagt adskillig kulde for dagen overfor arbeidet med å plante kirken i vårt nye universitetsmiljø. Blant annet hører en i debatten omkring spørsmålet at «man» ikke vil «favorisere særlige retninger» blant studentene — en eufemisme for kristendommen som vel røber et nærmest bevisstløst forhold til Grunnlovens § 2.

Vi tror ikke det blir Universitetet som skifter karakter i denne sak. Vi tror sant å si at det snarere blir Grunnloven. Særlig når vi sammesteds leser hva en av indremisjonens studentprester, pastor Leif Michelsen kan berette om kirkens kår i vårt kommende *universitas*:

«Studentsamskipnaden antydte opprinnelig at vi kunne plasse et kors i et skap som henger på den ene langveggen. Men en slik utsmykning bør jo være på en kortvegg — og dessuten er det neppe særlig bra å putte korset i et skap. Vi må heller ta sikte på å kunne dekke symbolene med et forheng når rommet benyttes til annet enn andakter.

— Regner dere med at et slikt rom vil dekke behovet?

— På ingen måte. Noe *kapell* blir dette aldri. I dette rommet står det et fjernsynsapparat og et piano.»

Vi lever i en tid som har sett og daglig ser tallrike eksempler på utrolig råskap og uhørte overgrep mot det ménløse menneske, men som også — midt i slagskyggen fra disse overgrep — ser storslagne egenskaper som mot, sjelsstyrke og selvutslettende kjærlighet til nesten finne sitt uttrykk.

Vi bør ikke feire jul i våre egne hjem uten en tanke og en forbønn for dem som fremdeles idag, under ulike politi-regimer, lider i fengsel og konsentrasjonsleir ene og alene for sin tros eller sin overbevisnings skyld. Og det er neppe for meget, om vi midt i vår egen julefred bøyer oss i beundring for en av dem som under siste verdenskrig ga beviset på den kjærlighet Kristus selv kaller den største, og som Kirken vel en dag nevner blant sine helgener, den polske fransiskanerpateren *Maximilian Kolbe*.

Dette er historien om et rettlinjert menneske, også i den forstand at hans liv kjente bare én retning: *Maximilian Kolbe's* vei fra fødsel til død var enkel som pilens vei fra buestrengen til målet, hans vilje søkte mot Gud med den samme ubendige energi.

Han var født i 1894, og bare 14 år gammel trådte han inn i fransiskanernes seminar i Lvov. Hans foresatte oppdaget fort hans evner, og sendte ham til Rom for videre

FOR TREDJE GANG

■ Det er få tragedier som kan måle seg med narkotikerens. Det er grunnen til at et kultursamfunn må gå så strengt og påpasselig tilverks for å hindre narkotikamisbruk. Sosiale hensyn tilsier skarp kontroll med de to kanaler som formidler disse stoffer som kan være til så stor velsignelse i medisinen og til slik en bunnløs ulykke utenfor den: Legene og apotekene på den ene side, smuglingen på den andre. Det sistnevnte er et vanskelig politi-problem, særlig i en sjøfarende nasjon som vår. Men det førstnevnte skulle, med lovlidigheten og den høye etiske standard i de nevnte yrker *in mente*, være meget oversiktlig. Desto mer oppsiktsvekkende er de kupp som et ukeblad nå tre ganger på rad har greid å iverksette — på tross av allehånde forsikringer om skjerpet kontroll.

For ett år siden påviste redaksjonen i bildebladet «Aktuell», at for å skaffe seg store mengder narkotika var det nok med en telefonoppringning til et apotek og en porsjon frekkhet. Avsløringen vakte oppsikt og forargelse, og Helsedirektøren lovte at utleveringsreglene skulle bli skjerpet. Nå har «Aktuell» gjen tatt eksperimentet — til og med to ganger på samme dag — begge ganger med resultat. Det viser at det er ikke nok med strenge regler — de må også følges. Sely i de tilfeller da forekommenhet og praktiske hensyn frister til å bryte dem:

«De to små flaskene står foran oss på skrivebordet. Giftmerkene griner på etikettene. To små flasker. De står der som en anklage og et konkret bevis på den likegyldighet og godtroenhet som lisensierte norske apotek viser for lov og forskrifter.

Vi tok en telefon en kveld til et vaktapotek i Oslo. Nøyaktig som vi hadde gjort for et år siden. Vi utga oss som lege. Som sist. Vi rekvirerte et sterkt narkotikum, pethidini 2 prosent, 20 milliliter, og ba om at det måtte gjøres ferdig, for pasienten trengte det samme kvelden. Vi hentet giftstoffet på apoteket en time senere. Til punkt og prikke fulgte vi den samme oppskriften som for ett år siden.

Så ringte vi helsedirektør Karl Evang igjen. Han ble rystet. Dette hadde han ikke ventet. Han hadde innskjerpet forskriftene overfor apotekene, og Aktuell hadde skrevet om det, og avisene hadde brakt meldinger, og... Nei, Evang fant ikke ord.»

Han finner dem forhåpentlig når han taler med de ansvarlige.

Frater Candidus.

studier, — det resulterte i at han ble doktor både i teologien og filosofien. Men det er fromhetslivet og dets fremme som opptar ham: Med det for øye grunnlegger han en bevegelse, en rekke publikasjoner, et trykkeri, en misjonskongregasjon som like før siste krig omfattet nærmere 800 prester, hjelpere og aspiranter.

Selv led han av tuberkulose, men det hindret ham ikke i å utføre et fantastisk arbeide i mellomkrigstiden, både hjemme i Polen og i Det fjerne Østen, der særlig Japan nøy godt av hans innsats. Blant annet bygget pater Kolbe opp ett av landets største presteseminarer.

Denne virksomhet, som vi her bare har skissert i de store trekk, ville allerede markert et presteliv hvis frukter var utenom det vanlige. Men det viktigste i pater Kolbe's liv sto ennå tilbake.

Da den 2. verdenskrig brøt ut, befant han seg i Polen — en mann på 46 år med ansvaret for en vidt forgrenet virksomhet i mange land og i to verdensdeler. Ikke desto mindre sendte den ham inn i et radikalt nytt avsnitt av hans liv. Nå ble nøden skrikende og krevende like for hans øyne. Da han organiserte et hjelpearbeide for flere tusen mennesker fra Poznan-distriktet, etter at tyskerne fra vest og russerne fra øst hadde knust og delt hans fedreland, kom han i konflikt med okkupanten. For blant armingene — mennesker på flukt fra sine brente hjem — var der ett og et halvt tusen jøder.

Han ble sendt til utryddelsesleiren Auschwitz. Det var for ham bare en anledning til å tjene de elendigste, i utrettelig nestekjærlighet. En av hans medfanger, forfatteren *Czeslaw Paszkowski* skrev om ham: «Overalt støtte en på pater Kolbe. Han ga de tørste å drikke, sitt brød til dem som sultet. Han trøstet dem som mistet motet, hjalp de avkreftede, tente troen igjen i de hjerter som var tynget under tvilen. Han satt ved de døendes leie, han forkynte Gud og rettferdigheten.»

I en biografi over pater Kolbe forteller den polske forfatterinnen *Maria Winowska* om den siste og største dagen i hans liv, den høstdagen i 1941 da han ga sitt liv av nestekjærlighet, ved å ta en medfanges plass under en henrettelse.

Kirken har et skarpt blikk for det menneske som oppfyller Kristi ord: «Ingen har større kjærlighet enn denne: At han gir sitt liv for dem han har kjær.» For Kirken vet at disse mennesker åpenbarer Gud, og vil at vi skal se hen til dem. Den 16. mars ifjor undertegnet pave Johannes XXIII dekretet som åpner de forberedende undersøkelser til pater Maximilian Kolbe's helgenkåring.

Det var en natt hvor ingen kunne sove i blokk 14 i konsentrasjonsleiren Auschwitz, forteller Maria Winowska. Det var i slutten av juli 1941, og fangene var særlig oppskremt fordi det hadde lyktes én av dem å rømme, og leirkommandanten SS-Sturmbannführer Fritsch hadde svoret, at dersom han ikke var blitt grepet i løpet av 24 timer, ville han personlig velge ti fanger fra blokk 14 og la dem omkomme av sult.

Ved morgenappellen neste dag måtte blokk 14's fanger bli igjen på plassen. Hele dagen ble de stående i giv akt

STØRRE KJÆRLIGHET –»

PATER MAXIMILIAN KOLBE

under julisolen — timene gikk og mange falt besvimt ut av rekkene. Vaktsoldatene overøste dem med slag og stabet dem på benene igjen — de som ikke lot seg vekke ble stabet i en haug. De av fangene som holdt ut, så denne stabelen av bevisstløse vokse fra time til time, mens de selv ble forbrent av den stekende varme solen.

Pater Kolbe, han som legene hadde dømt fra livet gang på gang, besvimte ikke. Hans fromhetsliv hadde alltid vært gjennomtrengt av en særlig ærefrykt og hengivenhet for Jesu Mor — nå syntes han at han fikk del i hennes lidelser ved korsets fot.

Klokken 3 om ettermiddagen tillot SS-folkene dem å spise litt suppe — stående. Så fortsatte seigpiningen til aften-appellen. Leirkommandanten stanset foran de utmattede mennene fra blokk 14. «Flyktningen er ennå ikke grepet,» skrek han rasende, «og ti av dere skal dø i hunger-bunkersen!»

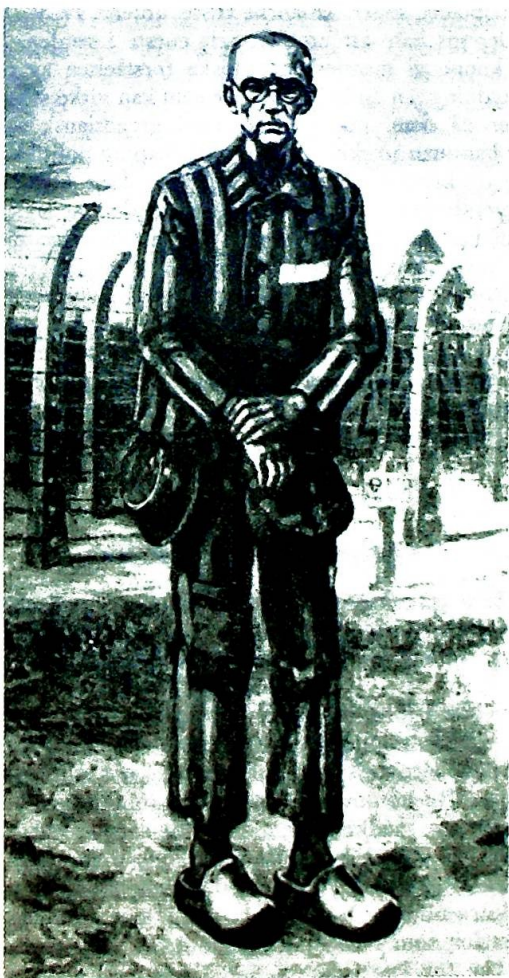
Så begynte utvelgelsen — Fritsch skrittet av fronten og pekte: «Du — og du — og du der!» Hans adjutant,

rapportfører Palitsch, noterte fangenumrene i en liten bok — den vesle blyanten var dødbringende som det skarpeste sverd. En av de utpekte, sersjant Franz Gajowniczek, stupte fremover og skrek fortvilet: «Min kone og mine barn! Jeg får aldri se dere mer!» Fritsch brølte: «Av med skoene! Venstre om! Marsj!» Fangen adlød, og begynte å hulke.

Men før de ti kunne sette seg i bevegelse, skjedde noe forbløffende. En av dem som hadde unnsuppet den drepende pekefingeren til leirkommandanten brøt ut av rekkene og tvang seg til å kysse hans hånd.

«Hva vil dette polske svinet?» ropte Fritsch til tolken. «Han ber om lov til å dø i stedet for en av de utpekte.» Fritsch stirret lamslått på pater Kolbe. «Hvorfor det?» Svaret kom stille: «Fordi jeg ikke duger til noe mer. Mitt liv er ikke til noen nytte lenger.» Fritsch tenkte seg om. «Hvem vil du ta plassen til?» Pater Kolbe pekte på Gajowniczek. «Hvem er du?» sa Fritsch, uten å tenke på at det selvsamme spørsmålet hadde et annet maktmenneske engang stilt fangens Herre og Mester i en lignende situasjon. Pater Kolbe svarte: «Jeg er katolsk prest.»

Det syntes å avgjøre saken. «Geh mit!» Fritsch snudde seg mot Gajowniczek og ropte: «Heraus! Denne fyren her tar din plass!» Rapportfører Palitsch strøk et nummer på sin liste og noterte et annet: 16670. «Ordnung muss sein!» Barføtte ruslet de ti hen mot blokk 13 — dødsbunkersen.

Pater Kolbe, tegnet av en av hans medfanger i Auschwitz.

Den tunge porten lukket seg bak dem. Fra det øyeblikk av mottok fangene hverken næring eller vann. Hvordan møte de døden? Det foreligger der ett eneste vitnesbyrd om. Det er den edelige erklæring som en tidligere Auschwitz-fange, Bruno Borgowiec, har avlagt. Han gjorde tjeneste som likbærer og hadde sett slutten med egne øyne.

«Pater Kolbe var berøvet alt,» forteller han. «Der var ikke noe vindu i bunkersen, og luften var ikke til å puste i. På sementgulvet sto en bøtte som eneste inventar. Pater Kolbe klaget aldri. Ofte ba han såpass hørlig at andre kunne slutte seg til hans bønn. Hans evne til å trøste mennesker midt i håpløsheten kom til sin rett som aldri før.»

Borgowiec forteller at SS-vaktene følte seg uvel ved pater Kolbe's blick og befalte ham å se ned når han snakket til dem. Under tørstens kvaler brøt flere av fangene sammen og tigget om vann. Pater Kolbe led i stillhet. Etter 15 dager var der tre overlevende — han var en av dem. Da fikk bøddelen i Auschwitz ordre om å ende deres liv med en sprøyte. Hans legeme ble brendt i krematoriet på festdagen for Maria opptagelse i himmelen 1941, da Kirken minner oss om at Gud i sin kjærlighet gjenreiser det menneske Han har skapt — sjel og legeme — til et evig liv i Seg.

Av julens litteratur

Det er uoverkommelig for et blad av «St. Olav»s størrelse å gjøre samlet rede for «juleflommen» av bøker — selvom vi innskrenker oss til de bøker som vi mener kan ha en særskilt interesse for bladets lesere. Som vanlig kommer vi derfor til å fordele bokanmeldelser ut over den nye årgangen.

Dager i Paris

Børge Rudbeck: *Dage i Paris*. Hirschsprung. København 1961.

Har byer sjel? Noen har. Jeg skulle forsverge at Oslo har noen sjel, til tross for sine 900 år. Oslo er jo ikke 900 år, byen er født igår, den skjøt opp som en kjempesopp og kvalte på en generasjon eller så det gamle Christiania — for hvem det gamle Oslo, Harald Hårdrådes og Håkon Magnussons Oslo alt lenge bare hadde vært et blekt minne. Oslo lever og ånder som en frisk-sporter, men sjel —? Nei.

Men Paris har sjel. Ikke en sjel som hvem som helst kan lære å kjenne riktig nok. Dersom Deres Paris består av *les grands boulevards*, kabaretene på Montmartre, kaféene på Montparnasse og *les caves de St. Germain des Prés*, så har De meget igjen å lære, ja unnskyld, men De har alt igjen å lære. Vil De det? Men da må De lytte. «Det vesentlige, i et menneske som i en by, er ikke rasjonelt, og for å forstå, må man til sin viten føye fornemmelse og kjærlighet. Derfor kan det hende, at en turist allerede den første dag oppfatter Paris; mens andre kan være bosatte i byen i årevis, uten at dens sjel åpenbarer seg for dem.» Med disse ordene begynner Børge Rudbeck sin bok om Paris, og sier denne tale Dem noe, kan De trøstige tre i hans fotspor, på en oppdagelsesreise etter byens sjel. Noen bedre guide kan De ikke få. Redaktør Rudbeck kjenner Paris som neppe noen annen skandinav, han har vandret dager og netter i dens gater, en menneskealder igjennom, han har betraktet og lyttet med forstand, som journalist har han vært med på mesteparten av det byen har opplevd i denne tiden, han har sett de store komme og gå og sett de små forbli, innerst inne uberørt av begivenhetene, enten de tørt kommenterer politikernes dumheter eller raser over dem...

Denne boken er ingen Baedeker, men allikevel gir den Dem tusen fakta om Paris, viktigere enn Baedekers, og dertil de tusen detaljer av tilsynelatende ingenting, som i virkeligheten spinner det fine spinn av innlevelse i byen Paris' sjel. Her titter vi inn i en passasje, der portnerkonen sitter og legger kabal. Der står Monsieur Eten hvitkledd og med høy kokkelue og lager maten i kjøkkenet ut til gaten. — Et dørskilt: Andersen. Andersen i Paris? Nei, det var ikke noe... Men allikevel!

Fordi dette er en bok om det folkelige Paris og historiens Paris, er det også en bok om det religiøse Paris: Vandrerer er en mann som vet at kirker er ikke muséer, og som vet å se den menneskelige ulykke bak Montmartres glitter, og som der-

for også vet å glede seg over at der finnes prester og nonner som ikke holder seg til sine sakristier, men kan holde åpent hus for *les pauvres artistes* der oppe. Han kan hilse på veien det lengst forsvunne jakobinerklostret på venstre breidd, men også trekke oss med innom et øyeblikk i en levende nutidsmenighet — Saint Sevérin, eller i *la messe des artistes*, hvor kanskje Maurice Chevalier leser bønnen for dem som skal dø i år.

De er kanskje klar over at De må stige ut av bilen og følge med til fots, skal De ha noen sjanse for å følge Børge Rudbeck. Rudbeck liker ikke biler. Og han spår dystert-lykkelig at den dag snart er forestående, da all biltrafikk er forbudt i Paris' bykjerne. Den dag blir De *nodt* til å oppdage Paris!

Erik Gunnes.

Om lignelsene

Helmut Thielicke: *Guds billedbok*. Forlaget Land og Kirke. Oslo 1961. 240 s.

Den kjente tyske protestantiske teologen, Helmut Thielicke, holdt for få år siden en serie prekener over Jesu lignelser. De ble holdt først i Frankfurt, siden i den store Michaeliskirken i Hamburg. Gamle og unge fylte kirken. Og nå er de blitt til denne boken, oversatt til norsk: «Guds billedbok».

På tittelbladet setter Thielicke disse linjene av St. Exupéry: «Akk, der gis bare ett problem, ett eneste i verden. Hvordan skal vi kunne gi menneskene tilbake forståelsen av det åndeliges betydning, en åndelig uro, noe som kan virke som et åndelig tøvær på dem, noe i likhet med gregoriansk sang... I lengden kan man jo ikke leve av kjøleskap og politikk, av kontoutdrag og kryssordgater. Man kan ikke det.» Dette er Thielikes ærend: Han vil vekke. Ikke med dommedagsprekener. Men han kjenner til på hvilken måte alminnelige mennesker reagerer og resonnerer akkurat idag, i 1950—60-årene, og så bruker han disse så enkle og samtidig så dyptlodgende små billedtalene av Jesus til å kaste lys over akkurat vår tids hedsenskap og fariseisme. Det skrives mange fromme betraktninger, men de fleste, er jeg redd, er fort glemte igjen. Dette derimot burde være en bok til ettertanke — for alminnelige mennesker, og nyttig ikke minst også for sjelesørgere og predikanter.

E. G.

Hjelp til bibellesning

«Men hvem sier dere jeg er?»

EN NØKKEL til evangeliene

ved Søster Marie-Louise O. P.

Det er synd å si det, men ikke desto mindre er det et faktum at katolsk ungdoms kjennskap til Bibelen i mange tilfeller må betegnes som mangelfull, noe som dessverre så alt for ofte kommer til uttrykk i omgangen med våre protestantiske medkristne, det være seg på skolen eller andre steder. For å bøte på dette, har derfor Sr. Marie-Louise på Ungdomsforbundets oppfordring latt utarbeide et bibelkurs under titelen «Men hvem sier dere jeg er?»

Istedenfor som i Bibelen å lese de forskjellige evangelister hver for seg, kan vi her følge Jesus fra fødselen og til oppstandelsen, idet forfatteren på en vellykket måte har latt evangelistene fortelle samtidig, etter først å ha

presentert dem for oss. På denne måten blir lesningen ikke bare meget levende, men også interessant.

Av rent praktiske ting kan nevnes nyttige litteraturreferanser, og dertil en god kronologisk oversikt over begivenhetene i evangeliene.

Bibelkursets hensikt er altså å gjøre Kristus virkelig levende for oss, for som det står i forordet: «Skal vi bygge fremtiden på et ideal, da må vi også gjøre idealet levende i vårt tankeliv og selv være levende. For ingen kan sove seg gjennom livet i en tid hvor kristendommen har så mange motstandere.»

At Bibelkurset vil fylle et behov er sikkert og selv om det er utarbeidet til bruk for ungdomslagene og studie-sirkler, vil det også egne seg utmerket til selvstudium.

Bibelkurset er tilsalgs for kr. 5 ved henvendelse til Unge Norske Katolikkers Forbund, Akersveien 5, Oslo.

G. M. H.

Fra Bibelens verden

Dreyers bibelatlas. Tekst av Peter Wilhelm Bockman. Dreyers Forlag. Oslo 1961.

For et par år siden utga Dreyers Forlag et litet hendig Bibelatlas for hjem og skole — 16 kartblader med en kort innføring og indeks. Nå er disse kartene utgitt på nytt, men verket er blitt vesentlig supplert med en lengere oversikt over Israels historie, ved pastor Peter Wilhelm Bockman, og dessuten en rekke helsides illustrasjoner. Atlasen er nå blitt en meget vakker og tiltalende bok. Innføringen i det Gamle og det Nye Testaments verden er enkel og sober, den gir en god historisk oversikt uten å utelate den religiøse siden av saken. Den gir det minimum av kjennskap til disse tingene som enhver som overhodet befatter seg med bibellesning bør ha, og illustrasjonene står godt til teksten. En kunne kanskje ha ønsket at tabellene over tidsregning, festdager, mynt etc. var blitt erstattet med noen litt fyldigere oversikter over disse sidene ved jødernes liv i hverdag og fest — så stor en rolle som de faktisk spiller for forståelsen av mange ting både i det Gamle og det Nye Testamente. Å fortsette med å skrive at «en denar svarer til 70 øre» synes det å være liten mening i. Kartblad 16 oppviser den samme forvirring i skrivemåten av stedsnavnene som forrige utgave. Men dette er jo bagateller, som ikke veier tungt overfor det faktum at et slikt verk som en selvfølge burde være i enhver bibellesers eie. Det vakre utstyret gjør det også godt egnet som gavebok.

E. G.

Middelalderroman

Vera Henriksen: «Sølvhammeren». Aschehoug. Oslo 1961.

Solide kunnskaper skulle kunne sikre en forfatter mot åpenbare anakronismer i en historisk roman.

Mot den psykologiske anakronisme er derimot historisk viten ingen garanti. Når det forekommer meg at skikkelsene i Vera Henriksens debutroman, «Sølvhammeren», ofte virker direkte uekte i det norrøne sagamiljø de lever i, er det avgjort ikke fordi forfatterinnen har forsømt det historiske forarbeide. Bristen ligger snarere i evnen til dikterisk innlevelse i en annen tidsalders menneskesinn. Det er nok tidløse krefter i mennesket vi møter i romanen, men det er først når det tidløse konfronteres med og i tilstrekkelig grad får preges av det tidstypiske, at den historiske roman kan bli psykologisk tilforlatelig. At bokens personer i tanke- og følelsesliv disharmonerer med den historiske bakgrunn, kan bare delvis tilskrives deres mer-

Gruppe av Ragnhild Butenschön.

JOHANNES JØRGENSEN:

Julerosen

Barn Jesus, jeg vil bringe dig en blomst!
Men ikke rosen. Ak, der dufted roser
så manges dugvåd sommermorgenstund —
der dufted roser i min moders have.

De roser døde med min bange ungdom.
De sidste blomstrer på to fjerne grave.

Barn Jesus, jeg vil skænke dig en blomst!
Men ikke liljen — ak, den hvide lilje,
som ånder sødt og tungt når torden truer,
når i august de sorte nætter luer
af tavse lyn, der smelter sind og vilje.

Barn Jesus, jeg vil skænke dig en blomst!
Men ej septembers duggede reseda,
hvorom de sidste gyldne bier summer.
Dens duft er altfor god og ren for mig . . .
Jeg sænker blikket, sørger og forstummer.

Barn Jesus, jeg vil skænke dig en blomst
og vover kun at vælge årets sidste
den hvide blege, født af nat og sne.
Jeg bryder tøvende de skøre kviste
og samler med dem al mit hjertes ve —

så må det bære eller det må briste,
om du vil nådig til min gave se!

kelige moderne, til tider sjargongaktige riksmål. Romanen henter sitt stoff fra den dramatiske brytningstid i vår historie da Olav den hellige gjorde seg til konge i Norge og forsøkte å fullføre kristningen av landet. Denne ytre konflikt mellom hedenskap og kristendom burde ha store dikteriske muligheter ved at den transformeres til det indre plan som menneskelig

troskamp. I Olve Grjotgardsson, husbonden til bokens hovedperson, Sigrid Toresdatter, er det tilløp til dette, idet et stort og ukuelig sinn i ham støter mot kristendommens krav om ydmykhet. Det er bare synd at man nettopp i slike partier av boken så lett bringes til å sammenligne debutanten med en annen norsk kvinne som også skildret middelaldersinn. Men det er kanskje litt unfair overfor en roman hvis pretensjoner neppe overskrider det underholdningsmessige. Og underholdende lesning er dette ganske bestemt.

Nils Heyerdahl.

Om barn og religion

Aasmund Dale: «Metodikk for kristendomsfaget i den 9-årige skole». Fabritius & Sønner. Oslo 1961.

I årene før krigen ble det i Oslo foretatt en undersøkelse av hva skolebarn egentlig husker fra undervisningen. Resultatene var nokså skremmende. I religion, hadde bare ca. 9 % av jentene gitt riktige svar, mens prosenten var noe nær null hos guttene.

Dette er jo et tall som selvfølgelig kan sees fra to sider. Som pessimist kan man spørre: For hvor mange av disse jentene innebar svaret en realitet — og for hvor mange bare oppgulping av innenatært stoff? Mens optimisten ville si: Hør nå her, man kan da godt ha tilegnet seg en masse stoff uten å kunne gjøre nøyaktig rede for det skriftlig. Og dessuten — et kristenliv avhenger mindre av hva man kan, slik rent kunnskapsmessig, enn av hvordan man lever dette kristenlivet. Forøvrig må det jo ha skjedd en masse på det religions-pedagogiske felt på 25 år, det tallet der kan umulig være gyldig idag.

Nei, la oss håpe det. Ikke desto mindre er det grunn til å stoppe litt opp ved den boken Aasmund Dale nettopp har gitt ut på Fabritius og Sønners Forlag: «Metodikk for kristendomsfaget i den 9-årige skole», heter den, og forfatteren tar med nøyaktig så meget utviklingspsykologi, læringspsykologi og religionspsykologi som det er nødvendig. Han diskuterer de forskjellige undervisningsmetoder og fremhever ganske utvetydig: «Vi kan ikke ved metodiske midler gjøre oss til herre over barnets tro og troslov.» På den annen side: Det er ikke mot den Hellige Ånd å ha litt fagkunnskap — Dale sier det slik: «En vil så gjerne at det (Guds ord) skal nå elevene, og arbeider derfor grundig for å sikre at ordet når dit det skal og at det blir forstått rett.»

Audio-visuelle hjelpemidler er sterkt i skuddet for tiden, også når det gjelder religionsundervisningen. Med velgjørende nøkternhet pekes det på at det her dreier seg om *hjelpemidler*, ikke underholdning. Forfatteren setter opp tre krav for bilder i kristendomsundervisningen: De skal holde kunstneriske mål, de skal være pedagogisk egnet og de skal være teologisk riktige og forkynnelsesmessig givende. Kort sagt: All «kristen» kunst er slett — og all god kunst er kristen.

Dale trekker også frem verdien av *meditasjonen* brukt i undervisningen. Franske erfaringer synes jo å tyde på at nettopp i barneårene har man en evne til fri bønn som går tapt hvis den ikke brukes — og som det sannelig krever både slit og anstrengelser å tilegne seg på nytt. En amerikansk barnepsykolog hevder da også at barn, når de ber fritt, virkelig ber i ordets rette forstand, mens de, når de ber bønner de har lært utenat, ofte bare ramser dem opp uten særlig forståelse. Ville ikke følgende bønn kunne betegnes som «den perfekte bønn» slik den ble formulert av en åtte-åring: «Gosh, God, you're good — and help everybody to be happy like me?»

Dale liker ikke de «søte og usansynlige» eksempelforestillinger. Nei, hvem gjør det? Fordi de gir et løgnaktig bilde av livet, er de i sin grunntendens umoralske, og de har alt for

NÅ ER DU KOMMET...

AV DOMENICO AIELLO

Natten
sank over våre hjerter.
Mørket
over våre tanker.
Kulden
falt på vår sjel.

I det tomme
levde vi Herre.
I intet
ble vi vugget.
Livet
var meningsløst...

Nå er Du kommet.

La ditt smil
varme.
La din Kjærlighets flamme
brenne.

Domenico Aiello.

lenge forpestet tilværelsen for alt for mange unger. Som et apropos, la oss også være enige om det forkastelige i å bruke f. eks. avskrifter fra bibelhistorie, katekisme og lignende som straff. Guds ord er et privilegium og kan ikke, skal ikke kunne brukes som straff.

Om *toleransen* skriver Dale: «Vi skal mestre den vanskelige kunst å peke på grunnleggende uoverensstemmelser, ta klart standpunkt hvor dette er riktig, og likevel gjøre det på en slik

Fristeren Paul d'Auchamp

3 ROMATURER I MAI,
JULI OG OKTOBER 1962

Midt i vintersolhvervs mørke sender pastor Paul d'Auchamp, den danske katolske presten som også er en fremragende reiseleder for Roma-farere (se «St. Olav» nr. 4 i år) ut sine forlokkende og fristende planer for 1962. Han arrangerer tre turer: Fra 30. april til 19. mai en 20 dagers tur til Ravenna, Roma og Assisi, fra 29. juni til 21. juli en 23 dagers gjentakelse av denne samme tur, og fra 1. til 19. oktober en reise som omfatter bare Roma og Assisi — alle tre med København som utgangspunkt. Turene kommer på henholdsvis 1 000, 1 100 og 900 danske kroner, som innbefatter togreise (også sovevogn), godt losji og kost (unntatt i togene) samt egen buss Roma—Assisi og Assisi—Firenze.

Som vanlig har han lagt opp et både smidig og allsidig program for sine reisefeller — med sans for nordisk individualisme: En kan gå i flokk — eller sine egne veier, være pilgrim, «student» eller turist, protestant, katolikk eller ingen av

delene. For de energiske er der lagt opp et program av severdigheter, utflukter og endog fjellturer som nytter tiden godt. Men om noen vil flanere på egen hånd — ja simpelthen forsvinne mellom nedreisen og hjemreisen — så må de gjerne det. Pastor d'Auchamp synes å ha tenkt på alles behov og ønsker, som når han i sitt muntre program blant annet skriver: «Hvis man (i Roma) er ude efter kl. 22 skal man have nogle med; helt unge skal have mig med!»

Det er 19.—21. gang pastor d'Auchamp nå begir seg med et nordisk reisefølge til Den evige stad — også mange norske har siden 1953 hatt ham som kyndig reiseleder, og tenker med takknemlighet på hva han kan gjøre ut av knappe tre dyrebare uker sydpå, ved erfaring, energi og godt humør. Interesserte kan skrive direkte til ham efter nærmere opplysninger, adressen er Pastor d'Auchamp, Aakirkeby, Danmark, eller forøvrig studere hans annonse i neste nr. av «St. Olav».

EN VEI TIL HELGENGLORIEN?

måte at ingen forakt eller kulde er til stede, men respekt for mennesker og institusjoner i den utstrekning det er mulig, og forståelse og kjærlighet under alle omstendigheter.» Kan det vel sies bedre?

Når det gjelder lærerens forhold til oppgaven, legges det bl. a. vekt på saklighet i undervisningen. Ikke saklighet i motsetning til forkynnelse, men «i betydningen å bringe melding fra Gud», en melding som er uavhengig av meg og det jeg

synes eller ikke synes. Til saklighet regnes også forsiktighet med å forme paroler og bastante leveregler — —.

Det henvises flere steder til den tyske katolske katekismus som kilde. Og la det være sagt med én gang: For en legmann ser det ihvertfall ut til at det er lite i boken som strider mot katolsk tro og lære. Dette spiller vel forresten mindre rolle for en lærer, hovedsaken er at læreren her har fått et godt og nyttig verktøy til bruk i sin undervisning.

May.

UTLANDET

VATIKANET

Det pavelige julebudskap.

Pave Johannes XXIII vil i år rette sitt julebudskap til verden over Vatikanets Radio den 21. desember kl. 20.

KIRKENES VERDENSRÅD

For kontakt med den katolske kirke.

Kirkenes Verdensråd har nå avsluttet sin tredje plenarforsamling i New Delhi. Til alle sine protestantiske, anglikanske og ortodokse medlemskirker anbefalte det å gripe «enhver mulig anledning» til samtaler med katolikker. (KNA) «St. Olav» kommer forøvrig utførligere tilbake til dette møtet.

TSJEKKOSLOVAKIA

Biskop død i husarrest.

Nummer to i det tsjekkiske hierarki, erkebiskop *Matocha* av Olomouc, er død, 73 år gammel. Erkebiskop *Matocha* ble utnevnt til sin stilling i 1948. Han var den siste av de tsjekkiske biskoper som fritt kunne reise til Roma. Da han kom tilbake derfra, i 1949, ble en ekstraordinær bispekonferanse innkalt. Under konferansen ble det kjent at skjulte mikrofoner var installert i konferanserommet. Kort tid etterpå ble erkebiskopens palass omringet, erkebiskopen selv flyttet til ukjent sted og de øvrige biskopene fengslet eller hindret i å utføre sin bispegjerning. Erkebiskop *Matocha* nektet å avlegge troskapsed til regjeringen og har siden sittet i husarrest. Hans hjelpebiskop ble dømt til 25 års fengsel. Etter erkebiskopens død melder nå avisene at den hittidige «generalvikar», en viss Josef Glogar, har overtatt ledelsen av bispedømmet. Josef Glogar er ukjent i den kirkelige årbok for 1961. (KNA)

Gi et abonnement på ST. OLAV!

Innenlands

kr. 20.— pr. år, kr. 10.— pr. halvår.

Utenlands

kr. 24.— pr. år, kr. 12.— pr. halvår.

St. Olavs eksp., Akersv. 5, Oslo.

Tlf. 42 31 70 - Postgiro 153 21.

*

IKKE FOR SENT Å FINNE —

gode bøker for voksne og barn, grammofonplater, kunstkalendere og vakre kunstgjenstander i

ST. OLAV BOKHANDEL

Akersv. 5, Oslo - Tlf. 42 37 43

Onsdager og fredager før jul åpent til kl. 18. Øvrige dager til kl. 16.

R.I.P.

Vår kjære medsøster

Søster Marie-José van 't Rood døde den 21. november 43 år gammel og blev gravlagt den 25. november.

St. Franciskus søstre.

Den avdøde anbefales til de troendes forbønn.

INGENIØR
FINLarsen & Søn

Autorisert rørleggerfirma

Strandgt. 53 - Hamar

TLF. 24 056

HAMAR-
FIRMAER

Inneh.: Jac. Olsen

Bygningsartikler
Støpegods
Kjøkkenutstyr
Verktøy

FREDRIKSTAD

TLF. 1662 - 2062

FREDRIKSTAD BLIK- &
METALVAREFABRIK
Andresen & Müller

Mek. verksted — Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags — Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed — Isenkramartikler — Elektrisk og Autogensveisning — Stanseartikler

OSLO

Cirkel-kaffe

WITTUSEN & JENSEN A.S

Trykkeri

Kontorrekvisitasystemer

DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

DRAMMEN

Drammens malerforretning

Tlf. 83 39 16 - 83 33 32

Inneh. Asbjørn Gundersen

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

TYRILYS

A/S TYRI
FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

HAMAR-
FIRMAER

NEBB

NEBB's HAMAR-AVDELING A/S
HAMAR

**SÅ TYNT OG
SPRØTT**
SOM
ALDRI
FØR...

IDEAL

OSKAR WIIK
Herre- og gutteklær
Skotøy for alle
STRANDGT. 51 - HAMAR

**HAMAR
BRYGGERI**

LEIF LIE
BAKERI & KONDITORI
Telefoner:
Bakeriforretningen 23 123
Lies Konditori, Østre Torg 23 083

VESTBYENS KOLONIAL
Telefon 23 339 - 23 362
HAMAR

**Malermester
WILLY NIKOLAYSEN**

Oplandsgt. 2
Tlf. 23 741

HAMAR GLASSMAGASIN A/S
HANDELENS HUS
Telefon 23056

M. Grøndahl

Bok- og Papirhandel
Tlf. 23 900 - 23 911

MICHAEL SCHAU & SØNN
GRØNNEGATEN 94
Tlf. 23 160

Ole J. Lie
BARNETØY - GARDINER
Tlf. 21 773 - Torvgaten 14 - Hamar

O. FUGLSETH
HANDELSGARTNERI OG
BLOMSTERFORRETNING
Hamar - Tlf. 23 079 - 23 370

A. BLYSTAD
Torvgt. 56 Hamar
Telefon 23 506
Skotøy og Herreutstyr

THORALF JOHANSEN & SØNNER
Byggmester- og entreprenørforretning
Telefon 23 410 - Hamar

SIGV. SØRENSEN
KOLONIALFORRETNING
Spesialitet: Kaffe

Støkken's Bokhandel
Strandgt. 13 - Tlf. 23 021

EGIL BRODAL
Tapetsermester
Tlf. 22 168

**Hedmark Cementvarefabrik
E. GRILL FASTING**
Hamar
Elverum - Kongsvinger

JOHS. LIE
Kjøttforretning
Hamar
Tlf. 23 939

**HUGO
OFFSTEN
AMAR**
Handelsgartneri og Blomsterforretning
Tlf. 23 680 - 23 086

**Malermester
JAC. E. JENSEN**
Tlf. 23 595 - 21 755

KNUTSTAD & HOLEN
FISK OG VILT
HAMAR

ARNE BORGLUND
Bok- og Aksidenstrykkeri
HAMAR - TLF. 23 858

**Stortorvets
Frukt & Cigarforretning**
O. E. ALM
Hamar - Tlf. 23 237

HAMAR FARVEHANDEL
Etablert 1865
Strandgaten - Tlf. 21 015
HAMAR

Astoria
MØBELFORRETNING A/S
Tlf. 22 744

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

OBS!

Ved
adresseforandringer,
vennligst oppgi også
den tidligere
adresse!

All slags
forsikring

ANTH. B NILSEN & CO'S
ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Tobakk - Frukt - Sjokolade

TEXAS

Akersgt. 73 B

E. M. JACOBSEN

Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

Melitta

KAFFETRAKTER
og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

Rosenlund

ALT I BLOMSTER

Akersgt. 65 B - Telefon 33 55 16

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvai 23, Grefsen

Tlf. 21 13 32

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

A/s E. Sunde & Co. Ltd.

Oslo

Alt i rørbransjen

ALLTID GODT UTVALG I SESONGENS BLOMSTER

Annie Vera A.s

Karl Johans gt. 21, Oslo